

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R. P. Georgii de Rhodes Avenionensis S. J. disputationum
theologiae scholasticae tomus ...**

Rhodes, Georges de

Lugduni, 1661

Disputatio II. De causis peccati.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-81987](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-81987)

corrupti vt parum alienis peccatis moueantur ad peccandum.

Secunda conclusio.

Dico secundò, necesse omnino esse ad speciale peccatum scandali quod charitati opponitur, vt directè intendatur Proximi peccatum; si autem illud præuideatur duntaxat, & interpretatiuè solum ac indirectè intendatur non committitur speciale peccatum scandali, sed eo solum peccatur peccato in quod proximus inducitur. Ita docent cum S. Thoma 2. 2. q. 43. art. 3. Valques *disp.* 102. c. 4. Azor. *tom.* 1. l. 4. c. 7. q. 1. Sanches l. 1. c. 6. & 7. Suares *disp.* 10. de charitate sect. 2. contrarium pauci censent citati à de Lugo *disp.* 16. de *pœnit.* num. 151.

Probatur secunda conclusio.

Ratio autem est primò, quia omnis virtus quæ hominem obligat ad non committendos actus illi oppositos, obligat etiam illum vt non alios inducat ad committendos huiusmodi actus, ergo contra eandem virtutem peccat ille, qui propter scandalum causa est vt alter furetur, contra quam peccat ille qui furatur. Deinde implicitum & explicitum ad eandem pertinent virtutem; sed inducere alium explicitè ad furtum est peccatum contra iustitiam, ergo etiam implicitè illum exemplo inducere peccatum est contra iustitiam. Denique in omni peccato speciali contra charitatem Dei & Proximi, necesse est vt damnum Dei vel Proximi sit expresse volitum, alioqui omnia peccata mortalia continentur duplicem malitiam, omnia peccata mortalia in proximum essent etiam peccata contra charitatem.

Respondetur ad primam.

Ad primam Resp. negando illam maiorem scandalum idè tantum vitiosum est, quia repugnat virtuti quæ obligat ad impediendam spirituales Proximi ruinam, scandalum enim non est malum ob solum Proximi ruinam; sed quia, vt dixi, virtus eadem quæ te obligat vt ne illam violes, obligat etiam te vt ne facias illam ab aliis violari.

Ad secundam Resp. rationem cur ad peccatum speciale intemperantiæ sufficiat voluntarium indirectum esse, quia malitia specialis intemperantiæ non est in eo sita, vt directè velis malitiam intemperantiæ, malitia verò specialis contraria charitati consistit in eo, quòd velis directè malum Proximi, alioqui peccata omnia contra Proximum essent contra charitatem eius specialem, quòd est absurdum, quia sicut specialis in eo sita est, vt expresse velis bonum Proximi, vt bonum eius est, sic speciale peccatum contra charitatem in eo consistit, quòd velis malum eius, vt malum eius est.

Ad secundam.

Ad secundam Resp. certum omnino esse quod circumstantia scandali cuiuscunque speciei peccatum sit explicanda semper est in confessione, quamuis indirectè tantum volita sit, vt docent Ledesma, Valques, Azor, & Sanches: vtrum explicandus sit numerus & qualitas personarum coram quibus peccatur, non ita omnibus liquet. Affirmant omnino Diana *tom.* 2. tract. 4. *resol.* 114. Castro Palao *tom.* 1. tract. 6. d. 6. Bonacina de Sacramentis d. 5. q. 5. sect. 2. p. 2. Sanchez l. 1. c. 6. n. 8. Valq. *disp.* 102. num. 19. & 20. & sanè id esse profus per se loquendo necessarium conuincit allata ratio, sed fieri tamen potest per accidens, vt non sit necesse, si iudices probabiliter personas, quibus præbuiti scandalum non esse huiusmodi vt facile tuo exemplo induci poterint ad peccandum.

Ad tertiam.

Ad tertiam Resp. omissionem fraternæ correctionis non esse peccatum speciale constat charitatem specialem virtutem nisi ea omisso sit expresse volita, qui enim tenetur corrigere furem, & eum non corrigit, peccat contra iustitiam non contra charitatem; eadem enim virtus quæ me obligat vt non eliciam actus contra illam, obligat etiam me aliquando vt impediam illos actus: non propterea tamen ille qui

eo modo peccat contra iustitiam præbendo scandalum vel non corrigendo tenetur restituere id quòd alter furatus est, quia ille qui est occasio furti alterius propter scandalum, non directè violat iustitiam, sed indirectè tantum, & reductiue: nemo autem tenetur restituere nisi qui directè violat iustitiam.

DISPUTATIO II.

De causis Peccati.

S. Thom. à quæst. 47. ad 81.

IX causis quatuor effectus cuiuslibet naturalis, hætenus exposita est causa formalis peccati, quæ non potest esse aliud, quàm eius quidditas: finalis nulla esse propriè potest, cum nemo intendens in malum possit operari, vt sapissimè tradit S. Dionysius. Subiectiuam nihil est necesse dicere, cum ex disputatis de moralitate liquidum sit, quòd peccatum sumptum formaliter primariò est tantum in voluntate: in iis autem potentiis quæ subduntur voluntati potest esse peccatum per denominationem à voluntate, sic enim dixi cogitationes in intellectu, motus prauos in appetitu vera peccata esse: In illis potentiis quibus voluntas non imperat, cuiusmodi est potentia nutritiua, nunquam esse potest peccatum. Causam effectiuam per se habere non potest peccatum, quàm melius *deficientem* nominat S. Augustinus lib. 12. *ciuit.* cap. 7. tota ergo difficultas reducitur ad causam illam per accidens peccati effectiuam, quàm certum est esse aliquam, quia nihil de nouo potest esse, quin accipiat de nouo illud esse ab aliqua causa, hæc autem peccati causa partim est interna homini peccanti, partim est externa, de vtraque breuiter disputari potest.

QVÆSTIO I.

De causa interna effectiua peccati.

S. Thom. q. 75. 76. 77.

SOLA voluntas hominis ex se bona, efficere potest peccatum, & illud efficiendo, efficitur verè mala, vt latè disputant Augustinus lib. contra *Fortunatum*, & sæpè alibi Gregor. Magnus lib. 3. *Moral.* c. 20. alique disputantes contra Manichæum, qui fingeat dari principium aliquid ex se malum à quo esset omne malum: imò esse in nobis duplicem animam quarum vna efficeret malum à principio malo deriuata: quasi verò voluntas in nobis libera esse possit, quin efficere possit malum, quandiu visionem non habet summi boni. Alia igitur omnia quæ causæ dicuntur peccati, remotè duntaxat & per accidens illud causant, quatenus remouent illud quòd impediret peccatum, vel quia voluntatem mouent ad faciendum peccatum: Ideòque causæ internæ peccati tres communiter numerantur. Prima se tenens ex parte intellectus est ignorantia. Secunda se tenens ex parte appetitus sensitui est passio. Tertia se tenens ex parte solius voluntatis est malitia.

Finis causæ internæ peccati ex parte peccantis.

SECTIO I.

De Ignorantia prout est causa Peccati.

S. Thom. quæst. 76.

Primum igitur quòd multorum in nobis peccatorum causa est se tenet ex parte intellectus diciturque ignorantia, quia remouet scientiam quâ posita voluntas

Ignorantia ex parte intellectus est causa peccati.

voluntas abstinere à peccato; de hac autem ignorantia quomodo causet inuoluntarium fusc dixi *disp.* 3. vnde nunc tria restant. Primò, vtrum aliqua ignorantia causa sit peccati & verum peccatum. Secundò quid requiratur vt ignorantia sit peccatum & causa peccati. Tertio, vtrum in omni semper peccato aliqua reperiatu ignorantia.

§. I.

Virum aliqua ignorantia sit peccatum & causa peccati.

Diuisiones ignorantie

Repetenda hoc loco est celebris ignorantie diuio in antecedentem, comitantem, & consequentem. Antecedens illa esse dicebatur quæ nullo modo volita est, & operis ipsius causa, ideòque appellatur inuincibilis & inculpabilis: Comitans quæ volita etiam nullo modo est, sed non est tamen causa operis, quia quamuis contraria illi adesset scientia fieret tamen opus, & illa etiam est inuincibilis: Consequens, quæ aliquo modo volita est, siue sit causa operis, siue non, ideòque vocatur vincibilis & culpabilis: Et illa quidem si directè per actum posituum sit volita, est ignorantia affectata, si volita sit in directè tantum, quatenus omnis diligentia sciendi liberè ommissa est, vocatur crassa & supina, si verò aliqua fuerit adhibita diligentia, sed minor quàm conueniebat vocatur ignorantia simplex.

Hic de sola ignorantia consequente queritur.

De sola igitur ignorantia consequente quæri hoc loco potest quomodo peccatum sit, id est quomodo imputetur ad culpam, & quomodo causa sit peccati, id est quomodo opus ex ipsa factum aut potius cum ipsa, peccatum sit.

Ratio prima dubitandi.

Ratio dubitandi esse primò potest, quia omne peccatum vel est actus posituius, vel priuatio actus alicuius positui: Ignorantia non est actus posituius vt patet, neque priuatio actus positui, sed est priuatio potius scientie cuiusdam habitualis, ergo ignorantia non est peccatum. Imò si peccatum est ignorare aliquid tandiu durabit peccatum, quandiu ignorantia durabit quod absurdum est.

Secunda.

Secundò, nullum esse potest peccatum sine consideratione malitie, ergo nullum esse potest peccatum cum ignorantia malitie. Deinde sequeretur eum qui peccat ex ignorantia committere duplex peccatum, quia ignorantia ipsa est peccatum, & opus factum ex ignorantia est peccatum, ergo duplex semper peccatum est, quoties peccatur ex ignorantia.

Tertia.

Tertio, si peccatum est ignorantia, vel est speciale quoddam peccatum oppositum virtuti alicui speciali, vel non est speciale peccatum, sed opponitur eidem virtuti cui opus opponitur quod causat, non potest dici primum, si enim speciali opponitur virtuti, ergo qui ex ignorantia violat Præceptum ieiunij, peccat contra temperantiam & contra speciale illud Præceptum, & sic duplex specie committit peccatum: Neque dici potest secundum, quia negligentia sciendi speciali opponitur virtuti studiositatis, ergo ignorantia non est peccatum.

Prima conclusio.

Dico primò, ignorantia consequens & vincibilis, eorum quæ debes & tenèris scire vel agere, peccatum aliquando est etiam mortale.

Probatu.

Ratio ergo primò est, quia sæpè Scriptura ignorantiam appellat peccatum, *ignorantias meas ne memineris: si quis ignorat ignorabitur: misericordiam consequutus sum quia ignorans feci.* Deinde illa est causa per accidens alicuius peccati, quæ remouet aliquid quod impediret peccatum: ignorantia eorum quæ agere tenemur remouet scientiam quæ posita non fieret peccatum, ergo illa ignorantia est causa peccati. Quod autem etiam ipsa peccatum sit probatur, quia illa vel

Ipsa ignorantia est peccatum.

est ignorantia quasi practica rerum quas tenèris agere, v. gr. ignoras ea quæ tui sunt officij si es Confessarius, si Medicus, si Aduocatus. Vel est ignorantia eorum quæ tenèris scire, v. gr. ignoras Fidei articulos, ignorantia vtroque modo est peccatum, qui enim negligit habere vel facere, id quod tenetur habere vel facere, ille peccat peccato omissionis.

Dico secundò, ignorantia minuit semper peccatum quoties non est affectata, si autem affectata sit peccatum auget, potest autem esse peccatum etiam mortale quamuis non sit nisi simplex ignorantia.

Primò enim ignorantia minuit sine dubio rationem peccati, quoties minuit rationem voluntarij sed ignorantia etiam crassa minuit rationem voluntarij (vt probabam aliàs) ergo minuit rationem peccati. Neque dubium est quin ignorantia si non sit culpabilis nisi venialiter, ita etiam minuat peccatum, vt illud non sit nisi veniale. Imò contra Suarem probabiliter addunt Nauarrus, Manuel, Sanches, Vasques, Valentia, quod aliquando ignorantia iuris humani, quæ in iure diuino vel naturali sufficeret ad peccatum mortale, constituere peccatum duntaxat veniale, contra præceptum, quia humanum præceptum non obligat in tanto rigore, modò tamen illa ignorantia, neque fuerit crassa, neque affectata.

Secundò enim quod ignorantia directè volita seu affectata sicut auget rationem voluntarij, sic auget etiam rationem peccati, rectè probant Azor *l. 1. c. 14.* Sanches *l. 1. c. 17. n. 5.* quia maius ibi est voluntarium, vbi maior est affectus peccandi, vbi autem est huiusmodi ignorantia, maior est affectus peccandi, quia ille qui sic affectat ignorare liberari vult à scientia, quæ frænum esset peccati. Deinde magis etiam contemnit legem, quam vt violet liberius, ne illam quidem vult scire. Denique ille multiplici se peccato exponit, qui sic vult peccare, vult enim committere tale peccatum, quodcumque illud sit.

Tertio tamen quod ad peccatum sufficere possit ignorantia illa quæ neque affectata est, neque crassa, sed simplex tantum bene probant Sanches *cap. 16. n. 7.* Valentia *q. 1. p. 1.* contra Vasquem Cordubam, Suarem, quia vt ignorantia vincibilis peccatum sit mortale, non exigitur summa negligentia, sed sufficit diligentiam mortalem non adhiberi, pro qualitate negotij necessariam: nam quamuis necesse non sit vt adhibeatur summa diligentia, teneatur tamen quilibet mediocrem illam adhibere mortalem, & humano modo, illam in re graui qui non adhibet, grauius peccat.

Ad primam Resp. ignorantiam quæ neque actus est indebitus, neque priuatio actus debiti, non esse peccatum in se ipsa, sed in causa tantum, quæ est negligentia sciendi. Vnde nec sequitur quod eo toto tempore homo peccet, quandiu ignorat ea quæ potest & tenetur scire: nam eo solum tempore peccat quo aduertit se obligari ad aliquid discendum. Itaque certum est quod ignorantia est aliquando peccatum in se ipsa, sed sæpissimè tamen in sola negligentia sciendi est peccatum, vt rectè probant Valq. *disp. 118.* Sanches *cap. 17. num. 8.* Ratio est, quia ignorantia non potest esse peccatum in se ipsa nisi sit actus aliquis indebitus, vel negatio actus debiti, sed ignorantia quando non est iudicium erroneum, neque actualis inconsideratio, neque actus est indebitus, neque priuatio actus debiti, ergo aliquando ignorantia non est in se ipsa peccatum sed solum in causa.

Ad secundam Resp. ad omne quidem peccatum aliquam requiri malitie inconsiderationem, vel plenam, vel certè confusam duntaxat, quæ in peccatis ignorantie semper reperitur, in quibus oportet vt malitia negligentie cognoscatur saltem confusè, nego autem quod ille qui peccat ex ignorantia duplex committit

Secunda conclusio.

Probatu primò.

Probatu secundò.

Probatu tertio.

Respondetur ad rationes dubitandi. Ad primam.

Ad secundam.

committat peccatum, quia negligentia sciendi, ignorantia, & opus factum ex ignorantia, eo modo faciunt vnum quo actus internus & externus vnum duntaxat faciunt peccatum.

Ad tertiã. Ad tertiam Resp. ignorantiam aliquando esse peccatum speciale oppositum speciali virtuti, aliquando autem opponi ei virtuti cui opponitur peccatum cuius est causa vt rectè docent Vasques, Azor, & Sanches. Ratio est quia duplex, vt dixi, esse potest ignorantia, alia est ignorantia sciendorum, id est eorum quorum cognitio per se ipsam exigitur: alia est ignorantia eorum quorum cognitio exigitur propter opus præceptorum, vt cum ignoras Præcepta Dei, vel Ecclesiæ: prima ignorantia speciale constituit genus peccati, quia opponitur virtuti speciali, quæ studiofita est, vel etiam fides, qui enim ignorat articulos Fidei, peccat specialiter contra Fidem, quamuis peccato infidelitatis non peccet. Altera verò ignorantia non constituit diuersam speciem peccati, quia peccatum quodlibet factum ignoranter, pertinet ad eandem illam speciem, ad quam pertinet peccatum factum scienter, alioquin ille qui peccaret ex ignorantia, grauius peccaret quam is qui peccat ex malitia, duplex enim committeret peccatum. Denique qui peccat ex ignorantia rei quam tenetur facere, peccat tantum contra præceptum quo tenetur illud facere: Illud enim idem præceptum, quod me obligat v.g. ad ieiunandum, obligat me ad sciendum quando fit dies ieiunij. Ex quibus patet quod agendorum ignorantia, non est circumstantia quæ in confessione sit necessariò explicanda.

§. II.

Quenam requirantur ad ignorantiam culpabilem.

Tres conditiones ad ignorantiam vincibilem culpabilem. Tres conditiones ad ignorantiam vincibilem culpabilem. Tres conditiones ad ignorantiam vincibilem culpabilem. Tres conditiones ad ignorantiam vincibilem culpabilem. Tres conditiones ad ignorantiam vincibilem culpabilem.

Primario Ratio autem dubitandi contra tria hæc primò est, quia potest aliquis antecedenter, & inuincibiliter existimare se non peccare in aliquo actu, in quo tamen peccabit: sit verbi gratia rusticus cui à viro docto sit dictum, esse quidem reuera peccatum hostem interficere, sed peccatum non esse desiderare homicidium, tunc ille rusticus desiderans occidere hostem, putat se non peccare, & tamen pro certo peccat, quia vult facere id quod nouit esse peccatum, etiamsi non se reflectat supra suum actum internum.

Secundo Secundo contingere sæpè potest vt aliquis peccet peccato ignorantia, quamuis non actu aduertat obligationem sciendi, vel malitiam ignorantia: si enim aliquis non consideret quidem actu malitiam obiecti, sed illam tamen teneatur considerare, tunc verè peccat, quia non facit id quod potest & tenetur facere: quomodo enim non peccat is qui debens aduertere aliquid esse peccatum mortale, illud tamen non veretur committere. Probatum quia tunc tantum inuincibilis appellatur ignorantia quando non potest humano modo vinci, sed cum aliquis tenebatur aduertere, ignorantia humano modo vinci poterat, quia sic ignorans tenebatur ex officio & statu suo illud scire, ideòque sæpè in iure dicitur, neminem excusari ob ignorantiam quando scire debuit; paria esse scire, & debere scire.

Tertio Tertio neque infideles neque fideles habere possunt ignorantiam inuincibilem iuris naturalis, aut diuini positiui, vel articuloꝝ Fidei, quorum tamen actua-

lis aduertentia sæpè deest. Videturque id ex multis Scripturis confirmari posse: Genesi 20. Ignorat inuincibiliter Abimelec, Saram esse vxorem Abraham, cuius tamen factum damnatur peccati. Leuiti 4. decernitur vt sacrificia offerantur pro peccatis ex ignorantia factis: Psalmo 24. Delicta inuenturis meis, & ignorantias meas ne memineris Domine. Peccarunt sine dubio Iudæi Christum crucifigentes & tamen testatur ipsemet Christus nesciunt quid faciunt.

Quarto Quato, negari non potest fuisse hoc dogma Pelagianorum quod obliuio & ignorantia non subiacent peccato, damnatum in Concilio Palastino, & ab Hieronymo in Dialogo toto contra Pelagianos, & ab Augustino in omnibus libris contra ipsos scriptis, præsertim lib. de gestis Pelagij cap. 21. 25. 33. lib. de natura & gratia cap. 17. lib. 6. contra Iulianum cap. 1. & alibi sæpius.

Conclusio prima. Dico primò, sola ignorantia consequens & voluntaria, peccatum est & causa peccati: Ignorantia verò antecedens & quæ volita non est, nullo modo est, aut dici potest peccatum. Ita docent antiqui omnes & recentiores Theologi vt sæpè indicauimus supra contra plures antiquos & recentiores hæreticos, quorum sequutus est insaniam nouus dogmatista rom. 2. lib. 2. de statu nature, vbi nouam quandam & arcanam doctrinam proponit, quod excuset quidem à peccato ignorantia facti aut iuris etiam diuini positiui, sed ignorantia tamen etiam inuincibilis & antecedens, & nullo modo volita non excuset tamen à peccato quod sanè doctrinæ monstrum.

Probatum primò. Primò conuincitur ex Scripturis, Ioannis 9. Si cæci essetis, non haberetis peccatum. & c. 15. Si non fecissem opera in eis quæ nemo alius fecit, peccatum non haberetis. Genesios 20. Domine num Gentem ignorantem & istam interficies.

Secundo Secundo damnatur à quatuor Pontificibus, Pio V. & Gregorio XIII. in Bullis contra Baium, Innocentio X. & Alexandro VII. in Bullis contra Iansenium.

Tertio Tertio damnatur à S. Patribus, Chrysof. in epist. ad Romanos homil. 13. Nemo vnquam ignoranter peccauit. August. innumeris locis, non tibi deputatur ad culpam, quod inuitus ignoras, sed quod querere negligis quod ignoras, inquit lib. 3. de libero arbitrio, & reperit libro de natura & gratia cap. 67. & l. 1. retract. cap. 9.

Quarto Quarto ratione certissimè refutatur, quia nihil esse potest voluntarium nisi sit cognitum, voluntarium enim est quod procedit à principio cognoscente singula: repugnat autem lumini naturali dicere quod aliquid esse possit peccatum quin sit voluntarium, ergo euidens est ignorantiam vel facti vel iuris cuiuscunque si fuerit antecedens, id est si non fuerit voluntaria, nullo modo esse peccatum, aut causam peccati. Neque vlla prorsus ratio est cur ignorantia facti aut iuris positiui excusetur à peccato si sit inuincibilis, ignorantia verò iuris si fuerit similiter antecedens, & inuincibilis, non excusetur; tota enim ratio cur prior peccatum non sit, est quia non est voluntaria, ergo si posterior voluntaria non fuerit, nullo etiam modo erit peccatum, tenemur scire, inquit aduersarij, ea quæ iure naturali sunt præcepta. Verum nunquid tenemur etiam scire illa quæ iure diuino præcepta sunt.

Quando non facti peccatum est nisi actu confuse saltem aut dubitatiuè aduertatur eius malitia, & obligatio sciendi. Neque sufficit vt tenearis aduertere, vt manifestè probat allata ratio, satisque constat ex dictis de iis quæ ad mortale peccatum requisita sunt.

Conclusio secunda. Dico secundò, vt ignorantia sit culpabilis, necessè est vt non sit adhibita diligentia sufficiens & proportionata iuxta præcepti, officij, & personæ qualitatem.

Ratio

Quarta

Conclusio prima.

Probatum primò.

Secundò.

Tertio.

Quarto.

Quando non facti sit peccatum.

Conclusio secunda.

Quid sit ignorantia sciendorum, quid ignorantia agendorum.

Tres conditiones ad ignorantiam vincibilem culpabilem.

Primario Ratio dubitandi.

Secundo

Tertio

Probat
& explica-
tur, quanta
requiritur
diligentia.

Ratio est, quia in omnibus præceptis seruandis, sicut non tenemur summam adhibere diligentiam, sic tenemur talem diligentiam qualem prudentes communiter in talibus negotiis adhibere solent, alioqui agimus imprudenter: non potest autem certa tradi regula, quantam præcisè diligentiam adhibere quisque teneatur, ut sciat res status & officij sui: v.g. Christianus ut addiscat Fidei articulos, & cætera, sine quibus Christiani munere fungi non potest, Confessarius, Concionator, Doctor, Aduocatus, Medicus, Iudex, ut sciat ea sine quibus multi errores euenturi sunt, tantum dico diligentiam illam esse debere proportionatam officio, & qualem vir prudens attentis omnibus circumstantiis iudicaret esse sufficientem, v.g. vir indoctus satisfacit suo muneri si doctos consulat viros: vir doctus non satisfacit nisi diligenter studendo: rusticus satisfacit consulendo parochum, quod tamen faciendo sapè vir urbanus non satisfaceret, ut fusè tradunt Sanches *cap. 16. num. 36. Corduba l. 2. q. 2. Zumel q. 76. art. 2. d. 3.*

Responde-
tur ad pri-
mam ra-
tionem
dubitandi.

Ad primam Resp. certum esse quod rusticus ille non peccaret, qui existimans inuincibiliter peccatum esse interficere hostem, non autem esse peccatum desiderare interiùs illum occidere, desideraret tamen, & vellet occidere; nemo enim peccat, nisi quando iudicat se peccare: in isto autem casu rusticus desiderando peccare, iudicat se non peccare, non ergo peccat. Quotiescunque igitur volo aliquid quod noui esse peccatum & contra Præceptum, prout cadit sub voluntatem meam, verè pecco: si autem noui quidem illud esse peccatum in se, non noui autem esse peccatum prout cadit sub volitionem meam, non pecco, neque facio contra charitatem diuinam, cui repugnant ea quæ cognoscuntur contraria Præcepto, prout cadunt sub volitionem.

Ad secun-
dam.

Ad secundam Resp. neminem vnquam obligari posse ad sciendum vel considerandum aliquid, nisi actu consideret se teneri ad illud considerandum. Vnde aduertentia illa virtualis, & interpretatiua, quam fingunt Valentia, Nauarrus, Zumel, nunquam per se potest sufficere ad peccatum.

Ad tertiam

Ad tertiam Resp. controuersum esse inter Doctores, vtrum possit inter fideles, aut infideles dari aliqua ignorantia inuincibilis iuris naturalis aut positiui diuini, vel humani, nam de iure naturali & iure diuino circa Fidei articulos existimant nonnulli semper vincibilem esse ignorantiam, quos optimè reijciunt Valentia, Corduba, Vasques, Azor. Primò itaque non est dubium, quin ignorantia articulorum Fidei sit sapè inter infideles inculpabilis, quia non habent vllam aduertentiam aut dubitationem de obligatione sciendi mysteria Fidei, non peccant ergo infideles, qui nihil audierunt de Fide: imò nec illi, qui non credunt vbi primùm audierunt mysteria Fidei, quia prima illa propositio non est statim sufficiens ad obligationem credendi. Secundò etiam inter fideles posse reperiri ignorantiam inuincibilem plurium mysteriorum Fidei, probat eadem ratio quamuis rariùs illud contingat, ut obseruant Vasques *disp. 121. Sanches lib. 2. c. 3.* Tertio, multa principia iuris naturalis multi omninò inuincibiliter ignorare possunt ob eandem causam, præsertim cum aliqua ex his sint satis obscura, v.g. quòd mentiri non liceat ad prohibendam mortem innocentis: quod mors accelerari non possit hominis moribundi, ne crucietur diutiùs. Aliqua tamen sunt in naturali iure adèò perspicua, ut à nemine ignorare possint, v.g. faciendum esse bonum, & alia huiusmodi.

Qui nam
sunt capa-
ces igno-
rantie in-
uincibilis.

Quæ verò ex Scripturis adducuntur ab aduersariis, nihil ipsis fauent, cum ferè omnia non agant nisi de ignorantia facti, quam negant illi, semper esse

culpabilem, v. gr. clarum est quod Abimelec ignorabat an Sara vxor esset Abrahæ: Ionathas ignorabat Præceptum Patris: Iudæi Christum crucifigentes nesciebant ipsum esse Deum. Deinde peccauit etiam Abimelec propter nimiam salacitatem propter quam puniri meruit, etiamsi adulter non esset eo quòd non sciret Saram esse vxorem Abrahæ. Infituuntur in Leuitico sacrificia pro peccatis factis ex ignorantia vincibili & culpabili, pro quibus etiam orat Dauid: Iudæi Christum crucifigentes ignorarunt Christum, sed eorum ignorantia non fuit inculpabilis, quia fuit vincibilis.

Ad quartam Resp. errasse omninò Pelagianos dupliciter circa ignorantiam, primò quòd negarent peccata esse illa quæ fiunt ex ignorantia vincibili, siue illa esset iuris ignorantia, siue facti. Secundò, quod nollent ignorantiam & concupiscentiam penam esse peccati, sed primordia naturæ, quæ duo rectè colliguntur ex Augustino & Hieron. Martinonus *disp. 16. contra Ianfenianam hæresim, & Antonius Richardus l. 2. disputationis de libr. arbitr. cap. 2. sect. 1.*

Ad quartam,
duplex ca-
ror Pela-
gianorum
circa igno-
rantiam.

Supererat dicere qualis ignorantia in quolibet peccato semper reperitur, sed hoc in tractatu de Angelis satis declaratum esse videtur cum dixi de peccato Angelorum. Vnde constat neminem vnquam peccare quin habeat in intellectu defectum aliquem considerationis mortiuorum, quorum cogitationem si haberet, abstineret procul dubio à peccatis.

SECTIO II.

De causis peccati ex parte appetitus sensitiui.

S. Thom. q. 77.

Passio vocatur hoc loco motus appetitus sensitiui in bonum sensu apprehensum, & rationi contrarium. Inuincibilis est si iudicium & voluntatem præueniat, ita vt volita non sit: vincibilis si volita sit, vel directè diciturque affectata, vel indirectè & est crassa si ad eam impediendam non adhibeatur vlla diligentia, simplex si modica duntaxat & insufficientis adhibeatur diligentia. Difficultas igitur huius loci propria est, vtrum passio appetitus aliquando causet peccatum in ipsa voluntate, quibus modis causet, & vtrum valdè diminuat peccatum.

Quid sit
passio.

Ratio dubitandi primò est, quia vt passio appetitus causet peccatum oportet, vt tollat cognitionem & scientiam intellectus, hoc autem est impossibile, ergo passio non causet peccatum: Probat minor, quia homo existens in passione sapè fatetur id quod eligit esse malum, ergo passio non tollit scientiam intellectus. Deinde si passio tolleretur scientiâ intellectus, tolleretur solùm scientiam in particulari, non autem scientiam in vniuersali, sed hoc implicat quia qui scit vniuersale, scit etiam particularia, quæ sub illo vniuersali sunt contenta. Imò si aliquis habens scientiam in vniuersali, careret scientiâ in particulari, haberet simul duas scientias contradictoriè oppositas; diceret enim omnis fornicatio est fugienda, aliqua fornicatio non est fugienda, quod implicat.

Ratio
prima du-
bitandi.

Secundò, vt passio causet peccatum debet mouere voluntatem ad peccatum, sed hoc implicat, quia id quod mouet potentiam est obiectum, passio autem non est obiectum actus voluntatis, sed potius actus appetitus, ergo passio non causet peccatum. Imò id quod est superiùs non mouetur ab eo quod est inferiùs, sed voluntas est superior appetitu, ergo non mouetur ab appetitu.

Secunda.

Tertio, falsum videtur quod passio minuat peccatum, quia id quod auget voluntarium, auget etiam peccatum quod est essentialiter voluntarium, sed passio auget voluntarium, ergo auget etiam peccatum: sicut enim opus bonum, quò magis est voluntarium, eò

Tertia.

ed est magis meritorium, sic opus malum, ed est magis malum, quo est magis voluntarium.

Conclusio prima bipartita. Dico primò, passio appetitus sapè peccatum est, si fuerit vincibilis: & est lapsimè cauta peccatorum, etiamsi fuerit solum inuincibilis.

Ratio primæ partis explicatur. Prima pars satis probata est supra, cum ostendi obligationem voluntatis ad reprimendos prauos motus appetitus, passio ergo si fuerit inuincibilis nunquam potest esse peccatum, quia tunc non est voluntaria, si autem fuerit vincibilis, habeatque obiectum difforme rationi, patet omnino quod est peccatum, probat autem rectè S. Thomas art. 4. quod radix omnis peccati est inordinatus sui amor, quod est desumptum ex Augustino l. 14. ciuit. cap. 23. vbi dicit, quod *amor sui vsque ad contemptum Dei facit ciuitatem babilonicam*, ad quam pertinet homo per quodlibet peccatum, probaturque, quia amare non est aliud quam velle alicui bonum, omne autem peccatum procedit, eo quod aliquis inordinatè sibi bonum, aliquod appetat temporale ac sensibile, vnde certò concluditur quod ex inordinato sui amore omne procedat peccatum, vbi (amor) sumitur tanquam origo concupiscentiæ, delectationis, & aliorum motuum appetitus, cum autem Augustinus in Psalm. 79. explicans illud (incenta igni & suffossa) dicit *peccatum omne oriri vel ex amore male inflamante, vel ex timore male humiliante*, significare voluit, quod omne peccatum oritur ex eo quod aliquis inordinatè sibi appetat aliquod bonum, vel fugiat aliquod malum, sed hoc totum oritur, vt patet ex eo quod aliquis amet se ipsum inordinatè. Deinde inferit etiam verissimè S. Doctor art. 5. genus omne peccatorum ad tria illa quæ dicit esse in mundo S. Ioannes epist. 1. cap. 2. *Concupiscentiam carnis, concupiscentiam oculorum, & superbiam vitæ*, quia inordinatus rerum sensibilibus pertinet vel ad appetitum concupiscibilem, vel ad irascibilem, ad concupiscibilem pertinent, primò ea, quæ delectant carnem, vt sunt ea quæ delectant gustum, tactum. Secundò, ea quæ sunt delectabilia secundum apprehensionem imaginationis, aut alterius acceptationis, vt sunt pecunia, ornatus vestium, pompa, suppellex pretiosa, & cetera, quæ vocatur concupiscentia oculorum, vbi nomen (oculorum) intelligitur apprehensiuæ qualibet virtus, hæc enim est concupiscentia eorum bonorum, quæ non delectant gustum, aut tactum, vel pertinent ad appetitum irascibilem, quæ dicitur (superbia vitæ,) quo nomine intelligitur cupiditas cuiuslibet boni ardui, quorum omnium primum est propria excellentia, quam inordinatè appetit superbus horum omnium vt patet radix est inordinatus sui amor.

Ratio secundæ partis. Secunda pars, quod passio multa imò innumera causet peccata, frequenter expressa est in Scripturis Daniel. 12. *Concupiscentia subuertit cor tuum*, id est rationem excæcavit, voluntatem traxit, & egit præcipitem 1. ad Timoth. cap. vltimo, *radix omnium malorum vocatur cupiditas*, provt importat vniuersaliter appetitum cuiuslibet boni sensibilis, & c. 7. ad Rom. dicitur quod *passiones peccatorum fructificant morti*, quia scilicet peccata causant innumera.

Conclusio secunda. Deinde probatur, quia illa est vera causa peccati quæ voluntatem mouet ad opus prohibitum, & integram relinquit libertatem: passio vtrumque hoc efficit, vt constabit ex statim dicendis.

Dico secundò, quamuis passio in voluntatem non agat directè tripliciter tamen illam mouet & pertrahit ad peccatum, primò dissipando & distrahendo vires ipsius animæ. Secundò, excæcando rationem, Tertio, per sympathiam applicando voluntatem ad amorem sui obiecti, ita S. Thom. art. 1. & 2.

Probatùrque, quia cum appetitus sit potentia in-

ferior voluntate nõ potest imperare voluntati, neque aliquid in ea directè imprimere, non igitur directè causare potest peccatum, sed indirectè causas illud.

Primò animam ipsam sic afficiendo vt vires eius diminuat circa bonum rationis, hoc autem efficit passio, quia virtus dissipata, & partita est longè minor, sed passio dissipat, & diuidit vires animæ, cum applicet eam vehementiùs, & virtutem eius applicet ad bonum sensibile, ergo reddit animam infirmiorum circa bonum rationis. Secundò, si potest passio appetitus lumen rationis obtundere ac excæcare oculum animæ, id efficiendo vt intellectus imperfectissimè apprehendat bonum honestum, vehementissimè autem bonum sensibile, id enim efficit passio, quia efficit vt imaginatio simul cum intellectu applicetur ad vehementem considerationem obiecti sensibilis, vnde fit vt intellectus non apprehendat nisi leuissimè bonum honestum, & rationes quæ suadere possunt eius prosequutionem. Tertio cum eadem anima sit voluntas simul & appetitus, vel certè inter vtramque potentiam propter radicationem in eadem anima, connexio sit quæ dicitur sympathia, omnino efficitur vt appetitus inclinatio in partem sensibilem rapiat etiam ad se pondere suo voluntatem ad bonum rationi contrarium: quam ob causam videtur appellari ab Apostolo *circumstantans nos pondus peccati*.

Dico tertio, etiamsi passio vix vnquam omnino tollat peccatum, semper tamen illud diminuit, nisi sit passio affectata & directè volita, vnde peccatum passionis est reuera peccatum infirmitatis.

Ratio est, quia peccatum ed est leuius, quò minus liberè committitur, passio autem quæ affectata non debilitat vt dixi tripliciter libertatem, distrahendo animam, excæcando rationem, inclinando voluntatem; est ergo tunc cum passio viget, voluntas infirma eo modo quo corpus dicitur esse infirmum, quando debilitatur vel impeditur in executione propria operationis, propter inordinationem aliquam partium corporis, eo quod nimirum humores vel membra corporis, non subdantur virtuti motiue, & regitiue corporis: membrum enim dicitur infirmum quando impeditur perficere suam operationem, propter inordinationem partium ipsius corporis: vnde Philosophus 7. Ethic. comparat *incontinentem* paralitico, cuius partes mouentur in contrarium, quam ipse disponit.

Ad primam Resp. intellectum per passionem non ita excæcari vt amittam scientiam vel vniuersalem, vel particularem, semper enim fornicator scit omnem fornicationem esse malam, & hanc fornicationem esse malam secundum rationem, sed nouit tamen aliunde omnem fornicationem & hanc fornicationem esse bonam sensui, duas illas propositiones imperfectissimè apprehendit, duas autem posteriores apprehendit vehementer, & ad eas totam cogitationem applicat, vnde non concludit primum syllogismum, facit autem conclusionem in secundo, & committit peccatum; patet ergo excæcari à passione rationem ex eo quod tota per ipsam occupetur ratio in cogitatione boni sensibilis, vnde nullæ illi restent vires ad cogitandas rationes quæ retraherent voluntatem ab eius amore, totamque illam pertraherent ad amorem boni honesti: nam quoties magis consideratur bonum honestum, quam bonum sensibile toties etiam magis amat.

Ad secundam Resp. satis dictum esse quomodo voluntas etsi superior sit, ab inferiori tamen rapiatur indirectè, propter dissipationem virium animæ, rationis excæcationem, & sympathiam. Argumentum autem probat tantum, quod voluntas directè non potest moueri ab appetitu qui non est obiectum, sed proponit obiectum.

Ratio conclusio is explicatur.

Conclusio tertia.

Ratio afficitur & explicatur.

Respondetur ad primam rationem dabitandi.

Ad secundam.

Ad tertiam Resp. tunc semper augeri peccatum, quando sic augetur voluntarium vt libertas non diminuat: passio, vt dixi, auget quidem voluntarium, sed minuit liberum. Verum est quod bonum opus eo magis est meritorium, quò est magis voluntarium, quia est etiam magis liberum.

SECTIO III.

De causa Peccati, ex parte voluntatis, quæ appellatur malitia.

Sanct. Thomas. quæst. 78.

Quid fit peccare ex malitia.

Nillum est peccatum, quod malitia quædam non sit, & quod ex aliqua non oriatur malitia, sed specialiter peccare homo dicitur ex malitia, quoties omnino scienter & sine vlla passione peccat. Queritur autem vtrum aliquoties voluntas ex huiusmodi malitia peccet: deinde vtrum peccatum ex habitu sit peccatum ex malitia, & demùm quàm graue illud peccatum sit.

Ratio prima dubitandi.

Ratio dubitandi est primò, quia vbi est ignorantia & passio, ibi non est peccatum ex malitia, quia dicitur peccatum ex malitia illud quod paratur sine ignorantia & passione, sed nullum est peccatum vbi non sit aliqua ignorantia; errant enim omnes qui operantur iniquitatem vt habetur *cap. 14. Prouerb. & notum est illud Philosophi l. 3. Ethic. c. 1. quod omnis malus est ignorans*. Deinde in omni peccato, appetitus est aliquis boni sensibilis, ergo est passio aliqua.

Secunda.

Secundò, peccare ex malitia est peccare ex electione mali vt sic, quia malum non est amabile vt sic, ergo nemo peccat ex malitia.

Tertia.

Tertio, non omne peccatum quod fit ex habitu, est peccatum ex malitia, si peccatum ex habitu fiat sæpe cum ignorantia & passione, frequenter autem cum habitu reperiri possunt ignorantia & passio, ergo peccatum ex habitu sæpe non est peccatum ex malitia. Imò non apparet ratio cur passio minuat peccatum, habitus autem illud augeat, eosdem enim effectus habet habitus, quos habet passio, ergo tam habitus minuit peccatum quàm passio.

Prima conclusio.

Dico primò, certum omnino est, plura dari peccata quæ fiunt ex pura malitia, quoties voluntas sine vlla ignorantia in intellectu, & passione in appetitu se ipsam determinat ad peccandum ex inclinatione sua vel naturali, vel acquisita.

Probat ex S. Thoma.

Rationem affert S. Thomas art. 1. quia cum homo appetitum habeat naturaliter ad bonum, declinare ad malum non potest nisi ex aliqua inordinatione, & corruptione principiorum hominis quæ sunt intellectus, appetitus irrationalis, & appetitus rationalis, si cut inordinatus esse potest intellectus & committitur peccatum ex ignorantia, inordinatio appetitus animalis peccatum causat ex passione, sic corrupta & inordinata esse potest voluntas, quia bonum minus præferre potest maiori bono, bonum videlicet temporale præfert bono spirituali, cum enim sit libera, potest etiam si non adsit ignorantia, & passio determinare se ipsam ad eligendum minus illud bonum, & hoc est quod vocatur peccatum ex malitia, cum aliquis omnino scienter eligit malum, qui quasi de industria recesserunt ab eo (inquit Iob. c. 34.) & vias eius intelligere noluerunt, quam appellat Clemens Romanus voluntariam mentis malitiam.

Secunda conclusio.

Dico secundò, cum aliquis ex habitu & ex praua consuetudine non retractata peccat ex malitia, ita S. Thomas art. 2. & 3.

Probat.

Ratio est, quia peccatum ex habitu dicitur illud ad quod aliquis se determinat ex inclinatione voluntariè acquisita, sine ignorantia vel passione; si enim

altera earum adsit, peccatur quidem cum habitu, non ex habitu, quia id quod inclinat non est habitus, sed omne peccatum ad quod voluntas se determinat ex inclinatione sua naturali vel acquisita, est peccatum ex malitia, ergo peccatum omne quod fit ex habitu est peccatum ex malitia.

Dico tertio, peccatum ex malitia cæteris paribus, longè grauius est quàm peccatum ex passione vel ex ignorantia, ita S. Thomas art. 4.

Ratio eius, quia maius ibi est peccatum, vbi maior est cognitio, maior libertas, & maior contemptus Dei cum maiori affectu ad malum. In peccato malitiæ quatuor illa reperiuntur: vnde primò in Scripturis grauius huiusmodi peccatum punitur Iob. 34. quasi impios percussit eos in loco videntium qui quasi de industria recesserunt ab eo. Secundò dicitur esse inexpiable vt expendunt eximie Gregorius Magnus l. 2. Moralium cap. 11. Basilius orat. 3. de peccatis. Ilidorus l. 2. de summo bono cap. 17. Ieremias 4. Ne succendatur indignatio mea super vos, & non sit qui extinguat, propter malitiam studiorum vestrorum, quod explicat de peccato ex malitia idem Gregorius l. pastoralis admonit. 33. peccatum enim, præsertim ex habitu adiunctam habet continuationem, vnde homines ex habitu peccantes ad Philosopho 7. Ethic. cap. 8. comparantur hydropticis aut phthisicis, ij autem qui ex passione peccant comparantur iis qui morbo laborant intermittente, quia consuetudo superari vix potest, vt optimè differit August. lib. contra fortunat. c. 2. Tertio, illi peccato iungitur petulantia, contemptus, cor durum, impudens, impenitens, frons meretricis facta est tibi, nesciuisti erubescere: tu autem secundum duritiam tuam, & impenitens cor, thesaurizas tibi iram in die ire. Quo etiam applicat Augustinus illud Psalmi: Cinerem tanquam panem manducabam: Latantur videlicet huiusmodi homines cum malè fecerint, & exultant in rebus pessimis. Quarto illud est verè peccatum contra Spiritum Sanctum qui fons est Sanctitatis illuminans intellectum, & voluntatem inclinans ad bonum.

Ad primam Resp. peccatum specialiter dici ex ignorantia, in qua culpabiliter ignoratur malum esse id quod fit, hæc ignorantia non reperitur in peccato quod fit ex malitia, sed ignorantia tantum seu actualis inconsideratio moriuorum, quæ si actu cogitarentur hominem retraheret à peccato, eo enim modo ignorans omnis qui peccat. Nego etiam in omni peccato esse actum illum appetitus, qui vocatur passio ex eo quod immutationem in ipso etiam corpore causet.

Ad secundam Resp. neminem peccare vnquam ex electione mali vt sic, sed peccare sæpe multos ex electione mali sub ratione aliqua boni, quod quoties facit voluntas peccat ex malitia, si neque ignorantiam, neque passionem habeat.

Ad tertiam dixi peccatum illud quod fit ab habente habitum, non esse peccatum ex habitu si adsit ignorantia vel passio, tunc enim habitus non est id quod determinat vnde illud non est peccatum ex malitia. Passio minuit peccatum, quia voluntaria non est, habitus autem voluntariè acquisitus est, idè auget potius peccatum quàm passio.

QVÆSTIO II.

De causis externis peccatorum.

S. Thom. q. 79. & seq.

Præter causas internas, quæ mouent ad peccatum, & sunt intra ipsum peccantem, extra ipsum aliquid etiam est per quod impelli possit ad malum. Hoc autem videndum est primò, vtrum esse possit Deus

Tertia conclusio.

Ratio explicatur.

Respondetur ad primam rationem dubitandi.

Ad secundam.

Ad tertiam.

Deus. Secundò, Diabolus aut alius homo, quâ occasione disputat Sanctus Thomas de peccato originali.

SECTIO I.

Utrum Deus dici possit Causa Peccati.

S. Thom. quaest. 79.

Hæc esse potest vna ex illis quaestionibus, quæ teste Tertulliano sacrilegos facere possunt disputatores suos: Quomodo enim sine summo scelere dubitare potest aliquis, vtrum à Deo summe bono, esse possit summum malum: aut quomodo eiusdem impietatis non sit asserere Deum peccati esse autorem, & asserere nullum esse Deum, vt expendunt eleganter Basiliius & Theodoretus.

Hæc est nihilominus, hæc est, quod vix credi potest Lutheri, Melancthonis, & Caluini horrenda blasphemiam, Deum esse omnium malorum, quæ sunt primum & præcipuum motorem, inuentorem, suaforem, impulsorem, ita enim expressissimè multis locis docent noui Euangelistæ, præsertim Caluinus, vt accuratè ostendunt Bellarminus l. 2. de statu peccati cap. 3. Petavius tom. 1. cap. 7. & 8.

Primo enim Deum reprobare homines sine præuisione vilius peccati ad ostendendam potentiam suam, ac deinde ne sine causa damnet, procurare deinceps vt in laqueum cadant: Deinde innumeris locis tradit Deum nos præcipitare in fœdas cupiditates, non præcise tantum ac permittere peccata, sed etiam decreuisse omnino vt sint, & alia huiusmodi plurimâ blasphemiam, quibus omnes omnium sæculorum hereticos superauit, tamen enim primus iam olim Florinus ausus est dicere Deum esse autorem mali contra quem scripsit Irenæus, idemque tribuatur Herminianis, & Seleucianis apud Augustinum lib. de heresib. cap. 59. non voluerunt tamen illi, vt notat Vasques Deum esse autorem mali moralis, sed idem censebant quod Manichæi quædam substantias esse sua natura malas, quarum author sit Deus.

Nituntur autem homines scelestissimi Scripturâ, in primis & Augustino. Primo enim non raro peccatum dicitur esse opus Dei Psalm. 43. *Declinasti semitas nostras à via tua.* Psalm. 140. *Non declines cor meum in verba malitia, conuertit cor eorum vt odirent populum eius, & dolum facerent in seruis eius.* Isaia 63. *Quare errare fecisti nos Domine de viis tuis, indurasti cor nostrum ne timeremus te.* Quæ aliaque huiusmodi expendens Augustinus lib. de gratia & libero arbitrio cap. 20. & 21. Talibus (inquit) testimoniis diuinorum eloquiorum, satis quantum existimo manifestatur, operari Deum in cordibus eorum voluntates, quocumque voluerit siue ad bona pro sua misericordia, siue ad mala pro meritis eorum, iudicio vtique suo aliquando occulto, aliquando manifesto, semper autem iusto, & lib. de prædestinatione Sanctorum cap. 20. agit quippe Deus quod vult in cordibus hominum, vel adiuuando, vel iudicando, vt etiam per eos impleatur, quod manus eius, & consilium prædestinauit fieri.

Secundò dicitur peccatum fieri ex certa Dei ordinatione, consilio, voluntate, præcepto. Genesios 45. *Non vestro consilio, sed Dei voluntate huc missus sum, nolite timere, num Dei possumus resistere voluntati.* Actuum 2. *Hunc desinito consilio, & præscientia Dei tradidit.* & cap. 4. *Conuenerunt Herodes & Pilatus cum gentibus & populis Israël facere contra Iesum, qua manus tua, & consilium tuum decreuerunt.* Quibus omnino consonat Augustinus lib. de corrept. & gratia cap. 17. *Audimus nomine vos ego elegeri duodecim, & vnus ex vobis diabolus est, illos debemus intelligere electos per misericordiam, istum per iudicium, illos*

Tom. I.

elegit ad possidendum regnum suum, istum ad effundendum sanguinem suum. Neque intelligi possunt illa de sola permissione, reijcitur enim ab Augustino lib. 5. contra Iulianum cap. 3. vbi cum reprehendit quod diceret *Deum aliquos relinquere in passionibus ignominia, illos solum deserendo, sed eos in peccata compulso esse.*

Tertio, dicitur sæpè Deus excæcare, indurare, ingrâuare, tradere in passiones ignominia, vt faciant ea quæ non conueniunt, *excæca cor populi huius, aures eius aggraua, oculos eius claude.* Hæc autem induratio, & peccatum est & causa peccati, ergo Deus causa est peccati, dicit enim Augustinus loco nuper citato, quod Deus indurat per potentiam, non tantum per patientiam: Deus ergo dici non potest indurare tantum subtrahendo gratiam efficacem, sic enim sequeretur quod quicumque peccat mortaliter, induratur à Deo, quia negatur ei sine dubio gratia efficax, alioqui actu vitaret peccatum, quod tamen actu non vitat.

Quarto, dicitur etiam frequentissimè quod vnum peccatum pœna est alterius peccati, sed Deus est causa infligens pœnam, ergo Deus est causa peccati saltem illius quod est pœna peccati præcedentis: Maior probatur ex variis scripturis, *appone iniquitatem super iniquitatem eorum, & non intrent in iustitiam tuam: qui in sordibus est sordescat adhuc,* probatque idem multipliciter Augustinus lib. 5. contra Iulianum v. gr. ex Rom. 1. *Tradidit eos in reprobum sensum, & in passiones ignominia, in desideria cordis:* Psalm. 57. *Supercedidit ignis, & non viderunt solem.* Gloriatum autem potissimum Caluinus verbis illis 2. Reg. c. 12. *Ego suscitabo super te malum de domo tua, & tollam uxores tuas, & dabo proximo tuo, & dormiet cum uxore tua.*

Quinto, Rationes autem afferri possunt ex concursu Dei, ex prædefinitionibus, & ex reprobatione, quam multi etiam Catholici Doctores volunt fieri ante præuisionem etiam conditionatam demeritorum, iis autem positus videtur stare nullo modo posse quod Deus non causet peccatum.

Dicendum tamen omnino est primo, certum omnino esse quod Deus nullo modo sit causa, vel author peccati, quæ propositio non solum Catholica est, sed per se nota, vsque adeo vt erroris sui sectarios etiam ipsos pudeat, atque adeo non videtur operæ præmium esse illam probare vt possem ex innumeris scripturis, Patribus, & rationibus: quod eximie præstant Valentia quaest. 9. Bellarminus lib. 2. de statu peccati. Petavius tom. 1. lib. 10.

Prima verò & optima ratio est illa quæ vtitur Basiliius homilia quod Deus non sit author mali, quia si esset author mali, Deus non esset, non enim esset bonus, sed malus. Alteram habet Tertullianus l. 2. contra Marcionem, quia *idem delicti non est author, qui inuenitur interditor, imò & condemnator.*

Dico secundò, certum quoque omnino esse quod nullum vnquam fieri potest peccatum volente aut decernente, aut prædefiniente Deo, sed ad summum permittente, & non impediante Deo. Hæc etiam non eget vlla probatione, non enim Deus & velle potest iniquitatem, cuius oculi mundi sunt ne videant malum: quomodo enim fieri vetat ea, quæ prædestinat, & prædefinit vt fiant? Imò sequeretur id quod tantopere reijcit August. lib. 13. de Trinit. cap. 12. quod adulteria & corruptelæ sacrarum virginum, idè contingant quia illas Deus ad hoc prædestinauit vt fierent, quam ipse appellat detestandam & abominandam opinionem, si enim volente ac decernente Deo peccata fiunt, Deus reuerat peccati author est, & peccat, imò solus peccator est, nemo autè præter ipsū peccat.

H h h 2

Dico

Tertium

Quartum

Quintum

Conclusio prima.

Ratio duplex, altera ex Basilio, altera ex Tertulliano.

Conclusio secunda.

Blasphemia Lutheri, Melancthonis, & Caluini, statum explicatur.

Proponuntur argumenta hæreticorum. Primum.

Secundum

Conclusio
tertia.

Dico tertio, tamen si Deus nullo modo causet peccatum, permittit tamen illa quatuor modis, iuxta quos dicitur in Scripturis quod Deus facit malum & ad illud impellit.

Quatuor
modis
Deus per-
mittit pec-
cata.

Primus modus est puræ permissionis, sine qua non esset peccatum, sicut enim venator, eo ipso dicitur immittere canem in leporem, quia funem laxat quo vincus tenebatur, sic Deus eo ipso quod habenas Diabolo laxat, vel concupiscentiæ dicitur facere malum quod homo facit, quamuis illud tantum permittat; quo in sensu dicitur immisisse spiritum pessimum inter Abimelec, & habitatores Sichei: dicitur etiam commouisse Dauid, vt numeraret populum, quo in sensu intelligi semper debet Scriptura quoties dicitur Deus immittere improbos ad pœnam peccatorum, vt sint instrumenta furoris eius. Secundus modus est desertionis & subtractionis auxiliij per quod peccatum impeditur, sic enim explicat Augustinus, illud (ne nos inducas in tentationem) id est, *Ne nos inferri deserendo permittas*. Tertius modus est ordinationis, quo scilicet non solum permittit & deserit, sed etiam peccatum licet de se malum ordinat in aliquem finem bonum, permittendo vnum potius peccatum quam aliud, iuxta illud August. in Enchir. cap. 96. *Quod nulla plane ab omnipotenti Deo snerentur esse mala, nisi sciret se de malis facere posse bona*, Et in eo potentiam suam dicitur ostendere ab Apostolo, & ab Augustino dicitur indurare non solum per patientiam sed etiam per iustitiam, quæ in eo solum eminet quod permittens aliqua peccata fieri, potius quam alia, ordinat illa in fines optimos quod maximæ potentia argumentum est. Quartus modus est occasionis quod nimirum ita permittat peccatum, vt occasionem etiam peccandi, peccanti præbeat: id est faciat aliquid vnde malus præter intentionem Dei sumat occasionem peccandi: *Eo modo quo* (inquit Augustinus serm. 88. de tempore,) *vernaculos nostros dicere solemus quos nimium delicate nutrimus aut quibus sepe indulgemus, ego te salem feci, ego etiam proteruiam indulgendo nutriui, & hoc non dicimus quod ex voluntate nostra in tantam sint superbiam deuoluti, sed quod ob indulgentiam fuerint obdurati*. Ex quibus.

Responde-
tur ratio-
nibus in
contrariu
suprà alla-
tis.
Ad primam
& secun-
dam.

Ad primam & secundam Resp. quod quoties peccatum dicitur esse opus, præceptum, consilium Dei, significatur primus & secundus modus diuinæ permissionis. Sic enim quando peccatum in iis permittit qui paratissimi sunt illud facere, dicitur aliquo modo facere ipsum peccatum, præsertim si accedat vt Deus gratias denegando deserat, si ordinet peccatum in fines bonos, vel etiam præbeat occasionem illud faciendi, dicitur declinare cor nostrum in verba malitiæ, quatenus denegando gratiam permittet, vt declinamus: Et sic alia huiusmodi plurima seque ipsum explicat Augustinus in Psalm. 24. conuertit cor eorum vt odirent populum eius, *Nunquid nam* (inquit) *intelligendum aut credendum est quod Deus cor hominis ad faciendam peccata conuertat, nunquid istorum tam grauium peccatorum, author est Deus? qui nullius vel leuissimi peccati author est? quis sapiens, & intelliget hæc? nam ipsa est ea mirabilis Dei bonitas, qua vtitur etiam malis vel Angelis vel hominibus, cum enim suo ipse vitio sint mali, ille de malo eorum bene facit, &c.* In eo ergo quod populum suum multiplicauit, hoc beneficio malos ad inuidendum conuertit: in quo sensu intelligendus est idem Augustinus lib. de gratia & libeto arbitrio c. 21. cum ait: *Deum operari in cordibus ad inclinandas siue ad bona, siue ad mala hominum voluntates*, loquitur enim de permissione quæ fit descendo, in bonum finem ordinando, & occasionem præbendo. Quem etiam sensum habent verba hæc Apostoli 2. Thessalon. 2. *Eo quod charitatem veritatis non receperunt, ideo mittet eis spiri-*

tum erroris vt credant mendacio.

Ad tertiam Resp. de induratione multa dicta sunt in tractatu de reprobatione, & plura dicentur in tractatu de gratia, breuiter nunc Respondeo cum S. Thoma 9. 79. art. 3. quod in excacatione ac obduratione importantur duo, primum est motus humani animi constanter inherens malo, & auersi à diuino lumine: Alterum est subtractio gratia, per quam intellectus illustraretur, & cor hominis emollietur ad recte viuendum, Deus non est per se causa excacationis & obdurationis quantum ad illud primum, quod solum peccatum est. Sic enim causa illarum solus peccator est, vel solus Diabolus, ita videlicet habetur c. 2. Sapient. *Excacauit eos malitia eorum, & 2. ad Corinth. 4. Deus huius seculi excacauit eos*. Sed quantum ad illud secundum, Deus causa est excacationis & indurationis, quia videlicet indurare non aliud quam in pœnam precedentium delictorum abundantiora negare auxilia, quibus homo retrahitur à peccato in quo est obfirmatus, sic dixit optime Augustinus lib. de Prædestin. Sanctorum, c. 4. *Indurare dicitur Deus eum quem molliore noluerit, excacare dicitur eum quem illuminare noluerit, & sic etiam eum repellere quem vocare noluerit*: Et Epist. 105. *Non obdurat Deus impertiendo malitiam, sed non impertiendo misericordiam*. Quod etiam eleganter explicat serm. 83. de Tempore, exemplo aquæ, quæ defectu caloris solaris obduratur in glaciem vi sui frigoris: *Similiter enim obduratur is quem nequitia sua obfirmat in malo retrahendo Dei illuminationes efficaciæ, vel etiam præbendo occasiones peior euadens peccator, tanquam inuentum computrescit in stercore suo*. Illa igitur obduracy nihil est aliud quam obfirmatio aliqua voluntatis circa obiectum malum, à quo diuinis inspirationibus non finit se retrahi. Tres verò illius gradus distinguit optime S. Thomas articulo citato, Primus si diuinis illuminationibus nec videat nec admittat, dicitur tunc excacatus: Secundus si eas non consideret, neque penetret, dicitur ingrauarus: Tertius si nihil iis tangatur aut emolliatur dicitur obduratus. Neque verò concesserim cum Vasque omnem illum qui peccat mortaliter esse induratum & excacatum, ex eo quod non habeat gratias congruas, nam obduracy non est solum carentia gratia congrua, sed ex parte peccatoris dicit obfirmatam voluntatem in malo, diuturnam in eo perseuerantiam, ex parte verò Dei diuturnam negationem auxiliij congrui.

Ad quartam de peccato quod est effectus & pœna præcedentis peccati disputant Doctores cum S. Thoma quæst. 87. art. 2. & attingi olim explicans effectus reprobationis. Respondeo ergo primo, quidem non esse dubium, quin Deus sæpissime in pœnam præcedentium peccatorum permittat peccata posteriora, quod infinita docent Scripturæ testimonia, vt cum dicitur: *Peccator tradit à Deo in reprobum sensum, in passiones ignominia, tradit desideris quod cum in profundum deuenerit contemnit, quod abyssus abyssum inuocat*, Osee 4. *Sanguis sanguinem tetigit*, vt explicat Chaldaeus paraphrastes Psalm. 57. *Iniquitates manus vestre concinnant*, vt explicat Augustinus in eum Psalm. &c. huiusmodi, ex quibus manifestum est quod vnum peccatum alterius peccati effectus & pœna est, & sæpissime docetur à S. Patribus: nam Augustinus lib. 5. contra Iulianum cap. 3. dicit: *Id ex Scripturis conuincit*, & libro de Natura & Gratia, cap. 22. fusè id declarat. Deinde Isidorus lib. 2. de summo bono cap. 39. Gregorius lib. 25. Moralium cap. 13. & homil. 111. super Ezechielem. Chrysostom. homil. de Adam & Eva: & manifesta ratio est, quia Deus in pœnam delictorum præcedentium subtrahit gratias, permittit tentationes fortiores demonum, auxilia retrahit bonorum Angelorum: *Curauimus Babylonem, & non est sanata derelinquamus eam*.

Secundo,

Secundò, dubium etiam non est, quin peccatum sic permiffum à Deo dici verè poffit pœna peccati præcedentis, faltem ratione alicuius adiuncti, ita enim vocatur ab Auguftino locis citatis, & lib. 1. Confeflionum cap. 12. *Iuffiffi Domine & fic est vt pœna fua fibi fit omnis inordinatus animus*, & Gregorius homil. citata, *peccatum quod per penitentiam citius non deletur, aut peccatum est, & caufa peccati, aut peccatum fimul est, & caufa & pœna peccati*. Afferturque ratio à S. Thoma quia, vt peccatum fit faltem per accidens pœna peccati præcedentis, fufficit quod Deus idèò fubtrahat gratias per quas impediretur pofterius peccatum, quia præcellit prius peccatum, & quod intendat: pœnas quæ fequuntur tale peccatum, cuiusmodi funt anxietas animi, quæ huic peccato annexa est, infamia, &c. Sed Deus vtrumque illud facit, ergo vnum peccatum effe potest faltem per accidens pœna præcedentis alicuius peccati.

Tertiò, tamen cum S. Thoma, *Illo art. 2. & quæft. 1. de malo art. 2.* contra Richardum, Scotum, & Bonaventuram, afferendum est quod peccatum non potest effe vilo modo per fe caufa peccati alterius, atque ita quod peccatum fequens non efit vnquam fecundùm fe pœna peccati præcedentis, fed ad fummum ratione alicuius adiuncti, quod præcedat, vel fequatur peccatum. Ratio est quia ficut de ratione peccati vt fic, efit vt fit voluntarium, fic de ratione pœnæ vt fic, efit vt fit inuoluntaria patienti, vel certè vt ametur ab eo qui pœnam infert: Imò pœna iufte & benè infligitur, peccatum autem fecundùm fe iufte effe nequit. Neque à Deo amari ergo peccatum fecundùm fe nequit effe pœna, fed fecundùm ea tantùm quæ habet adiuncta. Quin etiam fateor Deum non poffe illa prædefinire quæ fequuntur peccatum, verbi gratiâ, infamiam, nifi poftquam peccatum præuidit futurum, quia Deus nunquam potest ex fe primò velle pœnam: vnde tamen non fequitur, quod in pœnam præcedentis peccati permittere non poffit peccatum, ficut etiam potest permittere peccatum vt aliquis ex eo humilietur, vel etiam agat penitentiam (vt probabam aliàs contra Valquem), quia non inde fequitur quod Deus, velit peccatum caufariùe fed permiffiùe tantùm, qui enim vult finem neceffariò etiam vult media permittere, non neceffariò vult illa caufare. Sed hæc alias.

Solutur grauis inftantia.

Instabis Deus non potest amare permissionem peccati vt pœnam, nifi amet illam vt malam homini, fed amare non potest illam vt malam homini, quia non est homini mala nifi per peccatum: ergo Deus non potest amare permissionem peccati vt pœnam.

Refpondeo negando maiorem, nam ad rationem pœnæ fufficit vt ametur id quod cognofcitur effe malum, neque opus est vt ametur malitia ipfa pœnæ, feu ratio ipfa mali quæ in ipfa pœna est: Deus enim velle potest negare auxilium efficax, & permittere peccatum cognofcendo illud fore malum homini, quamuis permissionem illam non intendat effe malam homini. Deinde nego quod permiffio peccati non fit mala homini nifi poftito peccato: priuatio enim gratiæ congruæ aliquid fine dubio malum efit.

Ad quintam fatis videtur oftensum effe quomodo Deus concurrens ad materiale peccati determinatus à creata voluntate, non folùm malè non agat, fed etiam agat rectè ac laudabiliter; facit enim quod recta ratio dicitur faciendum effe ab auctore naturæ. Vnde malitia peccati non efit vilo modo à Deo. Prædefinitiones actuum malorum fi abfolutæ fuerint & antecedentes fcientiam conditionatam faciunt Deum caufam & auctorem peccati, vt probauit aliàs, fi autem fequantur fcientiam illam mediam, & fuerint conditionatæ faltem virtualiter certè illæ nihil nocent libertati voluntatis creatæ, neque fclicitati voluntatis

diuinæ vt oftendi aliàs. Reprobationem qui ponunt priorem præuifione peccatorum, videant quomodo de clinare poffint argumentum quo probatur Deum futurum auctorem peccati. Mihi certè fententia illa videtur dura & omnibus quæ de Deo fentire debemus non fatis confora.

SECTIO II.

An & quomodo Diabolus caufa fit peccati.

S. Thomas quæft. 80.

TRACTAT quatuor S. Thomas iftâ quæftione, in quibus longo examine nihil opus est. Primum efit quod Diabolus plurima quidem indirectè hominum peccata caufet, quæ tamen caufare directè nullo modo potest. Ratio cur indirectè caufare poffit peccata efit quia duobus modis indirectè caufari potest peccatum. Primò ab eo qui proponit intellectui peccantis obiectum aliquod appetibile in cuius amorem exardescat voluntas. Secundò, ab eo qui perfuadet peccatum confulendo, repræfentando malum fub ratione boni, vtrumque hoc fine dubio facit dæmon, ergo indirectè caufat peccata. Ratio autem cur caufare illa non poffit directè efit quia, fola illa caufa directè caufat peccatum quæ in illud influunt, fola voluntas & obiectum, influunt in peccatum vt patet, ergo fola voluntas & obiectum poffunt directè caufare peccatum.

Ratio prima dubitandi. Sicut & aliæ foluuntur.

Secundum efit quod Diabolus interius quidem inducit ad peccandum nõ per folas formas vifibiles vt patet, fed hoc non nifi dupliciter efficit: primò mouendo fanguinem & fpiritus quibus iunctæ fpecies obiectorum veterorum, quorum repræfentatio ftatim excitat phantafiam. Secundò excitando paffiones in appetitu, per motum aliquem & alterationem humorum, ex quibus ftatim accenduntur cupiditates, exardescunt iræ, inuidiæ dolores, &c. Vnde verum efit quod ait Ifidorus lib. de fupmo bono cap. 5. quod *Diabolus corda hominum occultis cupiditatibus replet*.

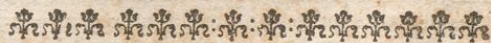
Secunda.

Tertium efit quod dæmon neceffitando voluntatem caufare non potest peccatum, quia non poffet neceffitare voluntatem nifi excæcans penitus rationem, cuius quandiu perfeuerat integer oculus, illibata etiam perftat libertas, fi autem excæcata ratio fuerit tollitur etiam libertas peccandi.

Tertia.

Quartum efit vtrum Diabolus omnium quæ funt ab hominibus caufa fit peccatorum, negat autem effe caufam, quia etiam fi nulla effer fuffeftio Diaboli, tamen homo inclinationem haberet ad bona fenfibilia rationi contraria, & voluntatem liberam ad eorum petitionem.

Quarta.

DISPUTATIO III.

De propriis Effectibus peccatorum.

S. Thom. à quæft. 85.

MALORVM quæ caufantur à peccato multitudo numerum & modum non habet, quæ tamen ad tria capita reuocat optime S. Thomas, Primum efit corruptio naturæ, Secundum efit malitia animæ, feu macula peccati. Tertium reatus pœnæ corruptio naturæ quatenus caufatur per peccata personalia fignificare aliud non potest, quam quod per peccatum diminuatut inclinatio ad virtutem, & augetur inclinatio ad malum, quod præftat priuatio bonorum habituum, productio malorum, & denegatio

Effectus peccati reuocantur ad tria capita.